

FRA pranešimas spaudai
Viena/Roma, 2014 m. lapkričio 10 d.

Pagrindinės teisės ES pasienyje. FRA ataskaitose atskleisti būsimi iššūkiai

Dviejose naujose Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (FRA) ataskaitose pristatoma žmogaus teisių padėtis ES oro ir sausumos pasienyje, kur į ES pirmą kartą gali patekti ir prieglobsčio prašytojai ar prekybos žmonėmis aukos, tame tarpe priverstinio darbo, seksualinio išnaudojimo ar organų paėmimo tikslais vykdomos prekybos žmonėmis aukos.

Ataskaitose, kurios yra pagrįstos tyrimais penkiuose oro uostuose ir šešiuose dideliuose sausumos sienos perėjimo punktuose, atskleidžiama, kaip ES pasienyje gali būti pažeidžiamos pagrindinės teisės. Kartu su ankstesne FRA ataskaita apie pagrindines teises prie ES pietinių jūrų sienų, šiuose tyrimuose aprašoma, kaip elgiamasi su žmonėmis, atvykstančiais į ES, ir pateikiama pasiūlymų, kaip užtikrinti jų žmogaus teises.

„ES pasienis – tai pirmojo jos kontakto su išorės pasauliu vieta. Būtent čia prasideda ES įsipareigojimai, susiję su pagrindinėmis teisėmis, – sakė FRA direktorius Mortenas Kjaerumas. – Bet kokie veiksmai, kurių ES imasi siekdama kontroliuoti savo išorės sienas, turi atitikti pagrindines teises. Pagrindinių teisių įtraukimas į Šengeno sienos kontrolės vertinimo sistemą jau yra žingsnis tinkama kryptimi. Saugumo sumetimais pasienyje neturėtų būti svarbesni už pagrindines teises, kurios turi būti šiuolaikiško integruoto sienų valdymo pagrindas.“

Dviejose naujose ataskaitose atskleista keletas dalykų, kurie turi poveikį ES atvykstančių ne ES piliečių pagrindinėms teisėms. Atsižvelgdama į ataskaitų išvadas, FRA pateikė keletą ES ir nacionalinės politikos formuotojams, ES sienų valdymo agentūrai FRONTEX ir pasienio kontrolės punktuose dirbantiems operatyviniams pareigūnams skirtų pasiūlymų, kaip tobulinti pagrindinių teisių apsaugą ES pasienyje. Pavyzdžiui:

- Nors pasieniečiams nurodoma užtikrinti profesionalų ir pagarbų elgesį, kai kurie keleiviai teigia, kad pasieniečiai nebuvo pasirengę padėti, buvo atžarūs ir nemaloniai bendravo. Todėl ES valstybės narės turėtų imtis veiksmingų priemonių **nepagarbaus elgesio su keleiviais blogiausioms apraiškoms šalinti**.
- Mažiau nei pusė oro uostuose dirbančių pasieniečių teigė informuojantys pasienio kontrolės punktuose išsamiai tikrinamus žmones, kodėl jie yra tikrinami. Daugiau kaip du trečdaliai teigė, kad žmonėms, kuriems nebuvo leista patekti į ES, jie nepataria, kur kreiptis teisinės pagalbos. Pasieniečiai privalo visiems keliautojams, kurie yra išsamiai tikrinami arba kuriuos atsisakoma įleisti į ES, **laiku suteikti tinkamą informaciją**. Be to, valstybės narės turėtų aktyviau siekti, kad pasieniečiai mokytųsi kalbų, ir sienos perėjimo punktuose užtikrinti veiksmingus vertimo žodžiu mechanizmus.
- Sausumos sienos perėjimo punktuose du iš trijų pasieniečių teigė nepradedantys prieglobsčio procedūros net jei keliautojas teigia, kad jų gyvybei ar laisvei grėstų pavojus, jei jie būtų grąžinti į šalį, iš kurios jie atvyko. Oro uostuose tik 22 proc. pasieniečių yra gavę raštiškus nurodymus, kaip nustatyti potencialias prekybos žmonėmis

aukas. Todėl pasieniečiai turi būti **geriau parengti ir išmokyti** atpažinti prieglobsčio prašytojus arba prekybos žmonėmis aukomis tapusius migrantus. Sienų valdymo institucijos taip pat turėtų užtikrinti, kad būtų numatytos procedūros ir mokymai pasieniečiams, kuriems darbe tenka bendrauti su vaikais.

- Patalpos migrantams, kuriems neleista patekti į ES arba kurie atvyko be dokumentų, dažnai yra nepakankamai įrengtos, nepaisant to, kad jose žmonėms gali tekti praleisti po kelias valandas; kai kuriuose oro uostuose jie ten yra laikomi keletą dienų. Valstybės narės privalo užtikrinti, kad **patalpos**, kuriose laikomi žmonės, kuriems neleista patekti į ES, **atitiktų pagrindinius reikalavimus**, įskaitant maisto ir vandens suteikimo.

Šiandien prasidedanti FRA kasmetė **Pagrindinių teisių konferencija** šiemet yra skirta pagrindinių teisių ir migracijos į ES temai. Be sienų valdymo konferencijoje bus svarstomi tokie klausimai, kaip vaikų apsauga, migrantų integracija ir kai kur gausėjančios rasistinio elgesio su migrantais apraiškos. Be to, dalyviai aptars iššūkius, kurių kyla dėl to, kad pastaruoju metu padidėjo krūvis, tenkantis ES išorės sienas saugančioms ir migrantus priimančioms šalims, taip pat apsvarstys, kaip reaguoti į susidariusią padėtį. Apsilankykite konferencijos svetainėje, kurioje rasite [programą](#) ir dalyvių sąrašą.

Visas ataskaitas galima parsisiųsti čia:

- [Fundamental rights at airports: border checks at five international airports in the European Union](#) (*Pagrindinės teisės oro uostuose. Penkių tarptautinių Europos Sąjungos oro uostų pasienio kontrolės punktai*);
- [Fundamental rights at land borders: findings from selected European Union border crossing points](#) (*Pagrindinės teisės sausumos pasienyje. Pasirinktuose Europos Sąjungos sienos perėjimo punktuose atliktų tyrimų rezultatai*).

Norėdami gauti daugiau informacijos, kreipkitės į FRA žiniasklaidos skyrių E. paštas media@fra.europa.eu, tel. +43 1 580 30 642.

Pastabos redaktoriams

- Rengiant ataskaitą apie sieną oro uostuose kertančių asmenų pagrindinių teisių apsaugą tyrimai atlikti *Charles de Gaulle* (Prancūzija), Fiumičino (Italija), Frankfurto (Vokietija), Mančesterio (JK) ir *Schipolio* (Nyderlandai) oro uostuose.
- Rengiant ataskaitą apie sausumos sieną kertančių asmenų pagrindinių teisių apsaugą tyrimai atlikti El Taradžale ir Seutoje (Ispanijos ir Maroko pasienis), Kapitan Adrejeve (Bulgarijos ir Turkijos pasienis), Kipyje (Graikijos ir Turkijos pasienis), Medykoje (Lenkijos ir Ukrainos pasienis), Rioškėje (Vengrijos ir Serbijos pasienis) ir Višne Nemecke (Slovakijos ir Ukrainos pasienis).
- Daugiau informacijos apie FRA veiklą prieglobsčio, migracijos ir sienų srityje, įskaitant susijusias publikacijas, galima rasti [FRA interneto svetainėje](#).
- FRA yra viena iš FRONTEX pagrindinių teisių konsultacinio forumo, kuris pataria FRONTEX direktoriui ir valdybai pagrindinių teisių klausimais, pirmininkaujančių narių.